

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

III. Quænam sit diuisio oppositionis in quatuor species superius explicatas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

& contradictionis adeo: quemadmodum ergo vitiosa est diuisio viuents in viuens sensibile, & viuens album, quoniam in ea diuisum vna ex parte contrahitur per differentiam essentialem, & ex alia per differentiam accidentalem; ita similiter haud carebit vitio oppositionis diuisio in contradictoriam, & priuatiam, quandoquidem illa contrahit oppositionem in communi per differentiam essentialem, & hæc per accidentalem.

31 Secundò definiri consuevit à quibusdam oppositio contradictoria, ea, quæ intercedit inter formam, & eius carentiam in subiecto: quo fit inquit, oppositionem priuatiam haud adicere differentiam accidentalem subiecti apti suprà carentiam secundum se in oppositione contradictoria clausam, aut consequenter supra hanc, sed duntaxat differentiam essentialem aptitudinis supra subiectum secundum se, adeoque supra oppositionem contradictoriam tali subiecto constitutam: proinde diuisionem tradi per differentias non accidentales, sed essentielles. Verum ne hoc pacto explicata oppositio contradictoria facit, vt diuisio oppositionis in eam, & priuatiam sit bona: siquidem omnis oppositio priuatiua est oppositio inter formam, & eius carentiam in subiecto; contra vero omnis oppositio contradictoria, siue inter formam, & eius carentiam in subiecto, haudquaquam est priuatiua, siue inter formam, & eius carentiam in subiecto apto: quemadmodum omnis homo est animal, non tamen omne animal homo: sicut ergo diuisio viuents in hominem, & animal, esto sic per differentias essentielles, non est legitima, nimirum, quia membrorum diuidentium, alterum includitur in altero, ita similiter in præsentia, &c. Dices cum Conimbricenses, in catheg. cap. 10. questione vnica articulo 5. §. Hinc suboritur. Carentiam in subiecto per quam definitur contradictio, præscindere ab aptitudine subiecti, per quam definitur soler oppositio priuatiua, adeoque ab hac posteriori oppositione priorem illam: atque hoc satis esse, vt diuisio in vtramque facta valeat. Sed quod non sit satis, liquet animalis, & hominis exemplo: quamuis enim in illud cum præcisione ab hoc distribuatur viuens, nihilominus distributio est inhabilis, & parum dialectica.

32 Aliter ergo contradictionem definio eam, quæ interuenit inter formam, & carentiam eius in omni subiecto collectiue sumpto; cum tamen priuatiua sit inter formam, & carentiam formæ in solo subiecto apto, & habili. Hinc constat diuisionem oppositionis in vtramque factam, non esse per vnam differentiam essentialem, & aliam accidentalem: haud enim in altera sumitur carentia nuda, & secundum se, & in altera eadem simul cum subiecto apto, sibi extrinseco, & accidentali. Claret etiam eam haud fieri in rationem superiorem, & inferiorem, includentem, & inclusam: siquidem collectio omnium subiectorum, & collectio eorum duntaxat, quæ sunt capacia formæ, ad eamque recipiendam apta, nequaquam comparantur inuicem, eo modo, aut siue homo, & animal: nec enim vna collectio est alia, aut è conuerso: differunt ergo tantum ambæ, penes magis, vt aiunt, & minus, vti numerus ternarius, verbi gratia, & quaternarius: vnde sienti diuisio numeri in hos est legitima, & ad regulas Dialecticæ exacta, ita, & quæ sit oppositionis in contradictoriam, & priuatiam.

33 Ex dictis emergunt duo discrimina inter oppositionem contradictoriam, & priuatiam. Primum est, illam præscindere à subiecto apto, secus vero hanc:

quamuis enim ea præcisio haud sufficiat ad integram, & perfectam definitionem contradictionis, vt visum est paulò suprà; at satis, superque est ad eius à priuatiua differentiam: nec mirum plus requiri ad definitionem, quam ad differentiam, cum illa latius, quam hæc pateat, & insuper genus includat. Secundum discrimen est, contradictionem esse oppositionem immediatam, cum nullum subiectum sit, de quo non asserueris verè, sedere, v. g. vel non sedere, plura vero sint, de quibus verè possit asseri, nec cæcitatem eis inesse, nec visum, scilicet lapides, & ligna; atque vniuersim in anima omnia.

CAPVT III.

Quanam sit diuisio oppositionis in quatuor species superius explicatas.

34 **E**Am circa quares primo, an sit adæquata, omnemque continens oppositionem? Quod enim talis non sit, hisce videtur argumentis posse persuaderi. Primum esto. Differentiæ essentielles, cuiusmodi sunt rationale, inanimabile, rugibile, &c. sunt oppositæ: tum, quia id perspicue docet Arist. in postpradicam. c. 12. idemque in met. lib. 5. c. 10. insinuat: tum, quia repugnant inuicem; fierique nequit, vt earum plures eidem speciei conueniant: Boëtius autem hoc loco, & ceteri Dialectici communiter oppositionem tradunt esse duorum repugnantiam, & impossibilitatem quandam. Atqui talis oppositio haud est contradictoria, vel priuatiua, cum sit inter extrema duntaxat positiua: haud etiam est relatiua; cuiusmodi enim differentiæ sunt disparatæ; nec suapte natura ad inuicem: haud denique contraria; omnis namque contrarietas est in ordine ad verum aliquod subiectum, cuiusmodi sanè nullum est differentiarum essentialium, quippe quæ sunt indistinctæ à ratione, quam contrahunt, eaque, quam constituunt, adeoque neutri velut subiecto possunt insidere.

35 Secundum argumentum sit: vt oppositio inter duos entia, alia est contraria, & alia relatiua, quæ vero est inter ens, & non ens, vel contradictoria, vel priuatiua; quidni etiam ea, quæ est inter duo non entia, vt v. g. inter esse cæcum, & non esse cæcum constituat vnam, vel duas oppositionis species super quatuor illas vulgatas? Tertium argumentum esto: oppositio inter formam, & eius carentiam in subiecto capaci, eiusve priuationem est quædam species oppositionis distincta à contradictione, quæ formam cum carentia sua in nullo subiecto permittit coherere, sed potius ab omni eam excludit: similiter ergo erit peculiaris ac distincta oppositio ea, quæ visitur inter formam, & eius carentiam in subiecto inepto, eiusve putam negationem: proinde, non quatuor erunt, sed quinque oppositiones.

36 Ceterum eam diuisionem esse adæquatam, & Aristoteli est magis consentaneum, & sponte sua longè probabilius. Primum argumentum contrarium non premit admodum: namque tamen repugnantia differentiarum essentialium sic latet, & vulgari modo oppositio; id, quod solum voluere Boëtius, & Aristoteles ipis obiectis; at ea propriam, ac strictam rationem oppositionis nequaquam vendicat: primò, quoniam omnis oppositio vera debet esse quadam ratione inter duo tantum: siquidem Pater, v. g. opponitur relatiue soli filio, non vero tum ei, tum etiam Domino, seruo, maiori, simili, æquali, &c. Rursus non sessio soli contradicit sessioni, non vero stationi, cubationi, cursioni, dormitioni, &c. è diuerso etiam

etiam sessio solum non sessionem excludit, non vero carentiam rerum à se distinctarum. Cæcitas simili modo tantum, opponitur priuatiuè visui, hic cæcitati soli.

37 Idem dicendum est de contrarietate, videlicet illam inter plura, quam duo non versari. Tum, quia id expresse docet Aristoteles 10. metaph. text. 14. Tum, quia albedo v.g. strictissime contrariatur nigredini soli, & è conuerso, vt superius capite primo explicatum. Quod si sermo sit de contrarietate, etsi non tantundem, at certe strictè tali, ea etiam haud est, nisi albedinis, & nigredinis quodammodo: licet enim ita opponatur albedo, non tantum nigredini, sed etiam tubori, flauedini, virori, & cæteris coloribus mediis; cæterum ratio sub qua eius oppositio est vna nigredo: quatenus enim ad eam desinent reliqui colores, & eius quidpiam habent, vel actu, vel virtute quidem eareus opponuntur albedini, & hæc illis. Par ratio est caloris, & frigoris, siue inter se comparentur, siue cum aliis qualitatibus secundariis, & mediis. Virtus etiam, esto sit media inter duo vitia extrema, & eis verè contraria, tamen, quia ambo conueniunt in hoc, quod tollant virtutis mediocritatem, idcirco haud eis illa contrariatur, nisi quatenus sunt vnum quodammodo.

38 Quid multa? Formæ substantiales, si heterogeneæ, vt forma ligni, & qua infestatur ignis, contrariatur earum quæuis, non tantum vni sed innumeris formaliter quidem; at virtualiter, ea oppositio est inter duo: exercetur enim immediatè, & proximè per dispositiones, quarum videlicet ope ac virtute se mutuo expellunt: quatenus autem dispositionum accidentalium, qualitatūve disponentium materiam primam, oppositio sit inter duo, proximè manet explicatum: ea autem redundat quodammodo in ipsas formas, vt dictum est. Quod si loquamur de formis substantialibus, aut etiam accidentalibus homogeneis, ea quidem sunt contraria; at hæc contrarietas est inter duo tantum, non numero, sed specie (haud enim dualitas numerica potest exigi ad oppositionem contrariam, aliamve, propterea, quod oppositum vni alicui rei oppositionem habeat, cum omnibus eiusdem speciei, quamuis sint infinita numero). Porro autem, cum quædam esse specificè duo tantum, possit bifariam contingere, videlicet positiuè, vel negatiuè; dualitas specificæ formarum omnino similium, non est positiuè talis (sunt namque vnus, & eiusdem speciei); sed negatiuè solum, vt omnes illæ non sint plures specificæ, quam duæ; quando enim ne tot sunt, qui possunt esse plures? Aliis terminis: contrarietas debet esse inter duo tantum, hoc est, saltem non inter plura, quam duo: ita autem est, in formis homogeneis, dualitas specifica ad contrarietatem requisita.

39 Ast hæc oppositionis conditio hucusque explicata, non videtur in differentiis essentialibus: haud enim opponitur rationalitas v.g. vni soli differentiæ alterius speciei, sed infinitis, videlicet hinnibilitati, rugibilitati, & cæteris: cedo enim, cur vni magis, quam alteri; non certè, quod vna sola earum sit cum qua repugnet in eadem specie coniungi; omnibus siquidem ex æquo repugnans est, vt luce clarius: non, quod vna sola earum sit ratio formalis propter quam reliquis opponatur, eo pacto, quo candor primò opponitur nigriti, eiusque respectu coloribus mediis; cunctæ namque differentiæ substantiales aliarum specierum extremè distant à rationalitate, immediatamque, & primam, cum ea gerunt repugnantiam: non, quod oppositio rationali-

R.P. Richard Lyncei, Philosoph. Tom. III.

tatis, ac cæterarum differentiarum, sit virtualiter lucta dispositionum, ac proinde fin minus actu, saltem virtute inter duo: opponuntur enim illæ omnes, quatenus sunt essentialiter diuersæ; eiusmodi autem sunt per seipsas, & non per dispositiones: hisnamque mediantibus, etsi vna entitas aliam expellere possit à communi subiecto, non tamen ab alia quidditatiuè differre: oppositio autem differentiarum specificarum est earum diuersitas: haud ergo est virtualiter, aut ex æquivalenti dispositionum accidentalium oppositio: non denique, quia non sunt plures specie quam duæ; sunt enim infinites plures: Huius ergo defectu dualitatis nulla differentia essentialis opponitur propriè alteri, aut præter quatuor oppositionum species aliam constituit.

Secunda eiusdem rei ratio, eaque faciliorest hæc. 40 Omnis vera oppositio est in ordine ad subiectum aliquod, sola relatiua excepta, quæ cum sit inter fundamentum, & terminum relationis, adeoque inter tota supposita, haud debet esse ex genere suo formarum alicui subiecto inharerentium: an non visus, & cæcitas priuatiuè oppositi hominem v.g. velut subiectum respiciunt? an non similiter eum sedere, & non sedere, quæ contradicunt inuicem? An non tandem albedo, & nigredo, calor, & frigus, & cætera contraria, quæ per qualitatem ei insidunt? Ast differentiæ specificæ non sunt in aliquo subiecto, sed potius sunt in genere illud contrahendo, & in speciebus eas contrituendo. Vel hoc ergo nomine oppositionis veræ sunt expertes.

Dices: esse dentatum, & edentulum opponuntur priuatiuè; & tamen non in ordine ad aliquod subiectum cum dentes non insint homini, velut subiecto, sed velut toti integrali, nec sint formæ, quarum dumtaxat proprium est inharere subiecto, sed entia essentialiter completa, & substantia. Item homo, & non homo opponuntur contradictoriè; nullum tamen est subiectum hominis. Defectu ergo subiecti haud est, quod differentiæ essentialis propriam reiciant oppositionem eiusve nouam quandam speciè adstruant.

Neutrum tamen horum solutionem datam infringit. Namque, quod attinet ad prius, sermo nobis est de subiecto, quod tale sit, non respectu habitus, aut alium, carentiam quandam sui expellentis, sed respectu vnionis, media qua eo potiri dicitur, illamque quodammodo possidere. Ita autem oppositio inter esse dentatum, & edentulum est comparatione subiecti: siquidem partes hominis, cui insunt dentes, sunt subiectum vnionis continuatæ cum illis, subiectum inquam, vel inhaesionis, & causalitatis materialis, vel certè informationis veræ. Quod autem spectat ad secundum obiectum, haud est in eo plus ponderis. Et enim homo, & non homo iuxta doctrinam, quam supponimus, non opponuntur physicè, & propriè, sed intentionaliter, & ne hoc modo formaliter, sed fundamentaliter, propterea, quod sint fundamentum harum propositionum logicè contradicentium Petrus est homo, Petrus est non homo, siue quod in idem recidit, non est homo.

Sed enim propter illas duas instancias nostra solutio paulo aliter proponi porest; ita scilicet, vt ambarum effugiat vim. Dicit ergo potest, de ratione omnis oppositionis in communi nulla prorsus exempta esse, quod sit permissiue in ordine ad verum subiectum hoc est vt quamuis non petat illud, attamen ei non repugnet, idque possit aliquando fortiri ratione alicuius speciei sibi subiectæ. Sic oppositio relatiua, tametsi sit multoties inter supposita completa, & subiectorum nescia at etiam est haud raro inter formas subiectis inexistètes, v.g. similitudo inter duas albedines,

T z

dines, seu duos calores. De oppositione priuatiua, contradictoria, & contraria haud est dubium, eas esse permissiue in ordine ad subiectum. At ne ita est respectu illius oppositio differentiarum essentialium: quippe quæ nunquam sunt, aut possunt esse in subiecto: quapropter ea oppositio erit improprie talis.

44 Secundum argumentum contrarium non habet plus ponderis: siquidem inter duo non entia nulla vnquam est vera oppositio. Cæcum enim, & non cæcum non sunt duo non entia, sed non ens, & ens, esse videlicet cæcum non ens, & non esse cæcum ens propterea, quod sit carentia carentiæ, atque adeo affirmatio, & positio reipsa. Tertium argumentum est etiam facile solutum. Nam Philosophi nunquam curant de oppositione illa inter formam, & carentiam eius in subiecto inepto, & id non immerito, cum nihil in ea sit doctrina, aut tractatione dignum: secus vero est de oppositione priuatiua, siue inter formam, & carentiam eius in subiecto apto, deque oppositione contradictoria: quocirca non est, cur præter eas illa oppositionis adstruat species: haud enim est sermo impræsentiarum de oppositionibus quibusuis, sed de solis eis, quæ sunt Philosophis familiares, & scitu dignæ.

45 Deinde de eadem diuisione queri potest, num sit vniuoca. Affirmant Louanienfes in prædicam. cap. 10. necnon Philoponus, Boëtius, & Simplicius ibidem. Item Iauellus lib. 10. metaph. quæst. 11. & Niphus eodem lib. quæst. 6. Alique plures. Quibus subscribo. Nam quælibet earum quatuor oppositionum est vera, & propria oppositio: de contraria id certum est, & à nemine versum in dubium: de relatiua, probatum est superius: de contradictoria, & priuatiua, suadetur: quoniam earum quælibet est maior, quam relatiua, vel contraria, vt omnibus ferme aduersariis est in confesso, vtque mox constabit: ergo priores illæ cum fortiantur rationem veræ oppositionis, necesse est, vt ea non careant posteriores: quapropter vt animal, verbi gratia, vniuocè scinditur in hominem, & equum, quoniam vterque est verè, & propriè animal, analogicè vero in pictum, & verum, quoniam hoc solum, non vero illud est simpliciter animal; ita quadrimembris illa distributio oppositionis erit vniuoca, & non analogica, cum quælibet earum oppositionum, in quas fit, verè, & propriè sit oppositio.

46 Contrarium tuerentur B. Thomas in 1. distinct. 5. quæstione 1. articulo 1. ad 1. & opuscul. 37. Caietanus, Soncinas, & alij eius asseclæ; quibus adde Magnum Albertum. Mouentur autem hoc argumento. Oppositio relatiua est relatio solius rationis, & fictitia, cum tamen contraria sit relatio realis: rursus contradictoria oppositio est longè maior, quam priuatiua, & ambæ, quam neutra duarum priorum: & vniuersum quæcunque omnium quatuor comparatur cum alia quauis, comperietur, eas ita institui, vt, vel vna sit relatio rationis, & alia realis, vel certè vna sit maior alia: respectu ergo omnium, & singularum erit ratio analogica, & non vniuoca oppositio in communi: siquidem ad ens reale, & rationis nihil potest esse vniuocè commune; & inæqualis etiam participatio, siue ea sit entium duntaxat, siue tantum non entium analogiam inuehit, & de medio tollit uniuocationem.

47 Sed in primis falso supponitur, oppositionem relatiuam esse relationem solius rationis. Secundò talem etiam esse oppositionem contradictoriam, & priuatiuam haud est magis verum: superius enim tractatu 6 cap. 11. & 12. visum est, quatenus relatio realis possit non ente terminari: oppositionum et-

go harum, esto quæuis velut terminum respiciat non ens, & vel negationem, vel priuationem, poterit nihilominus relationis veræ, & realis rationem fortiri. Tertiò æqualitas duarum quantitarum est vera, & prædicamentalis relatio: & tamen inuoluit carentiam partium, quibus vna exuperet aliam, adeoque non ens: quamuis ergo contradictoria, aut priuatiua oppositio inuoluit carentiam in recto, vel in obliquo, prout nimirum habitus carentiæ, aut potius hæc illi dicitur opponi, non propterea desinet alterutra esse vera, ac prædicamentalis oppositio.

48 Quartò: ad ens reale, & rationis ratio communis, vniuoca entis quidem repugnat; scius vero obiecti, cognoscibilis, amabilis, &c. quidni ergo ad vtrumque sit vniuoca oppositio in communi? haud enim opponi minus commune est vtrique, quam esse obiectum, vel esse cognoscibile, esse amabile.

49 Quintò: verius est, ens esse vniuocum respectu substantiæ, & accidentis, Dei, & creaturarum, quamuis illius conceptum huiusmodi inferiora participant inæqualiter: similiter ergo in præsentia, &c. Hinc colliges, falsam esse sententiam Scoti inter nostram, & Thomisticam extremè oppositam mediam: quippe quæ adstruit oppositionem esse vniuocam intuitu relatiuæ, & contrariæ, propterea quod ambæ sint reales, & neutra solius rationis; analogam vero contemplatione earum, & contradictionis, oppositionisque priuatiuæ; videlicet, quoniam hæc posteriores, haud sunt more priorum respectus reales, sed potius commentitij. Quam tamen falso nitatur principio Scotus, proximè manet ostensum.

50 Vltèrius circa eam diuisionem disquiri potest, num sit immediata, hoc est an oppositio distribuatur immediatè, & proximè in quatuor illas species vulgaras. Respondeo haud omnino eam ita distribuere, sed quodam sensu mediare. Nam prius est diuidere oppositionem in eam, qua repugnant entia, & eam, qua ens, & non ens: ac rursus diuidenda est prior oppositio in relatiuam, & contrariam; & posterior in priuatiuam, & contradictoriam: quadrimembris ergo diuisio illa haud est immediata quocunque vsurpata modo. Propterea tamen non est reiicienda: ita enim potest, ac debet exponi, vt non sit vna, sed multiplex, alia nimirum oppositionis in relatiuam, & absolutam, & alia oppositionis absolutæ in contrariam, contradictoriam, & priuatiuam: huiusmodi autem alterutra est proxima, & immediata: ergo & diuisio illa, qua de agimus, si nimirum sumatur, non vt vna, sed vt gemina, nec tam vt diuisio, quam vt subdivisio.

51 Denique circa illam partitionem potest controuerti, quænam oppositionum omnium, quas dispescit, sit maxima? Respondeo contradictoriam cæteras superare. Ita B. Thomas opuscul. 37. articulo 1. Ferrariensis 4. contra gentes capite 14. Collegium Conimbricense in caput 10. de oppositis quæstione vnica articulo 6. vbi etiam aiunt, in eadem esse sententia Aristotelem, cæterosque philosophos. Suadetur autem primo, quoniam etiam albedo, & nigredo, verbi gratia, in gradibus intensis, penes quos solos propriè, & in actu exercito contrariantur inuicem, haud possint esse simul in eodem subiecto naturaliter, & citra miraculum, at possunt miraculosè, & de potentia Dei extraordinaria: extrema vero oppositionis contradictoriæ, neutro modo possunt in eodem coherere subiecto. Rursum: Pater exempli gratia, & Filius respectu eiusdem, quo tantum pacto sunt relatiuè oppositi, nequeunt diuinitus etiam eidem conuenire: at ambo sunt entia: quæ autem contradicunt inuicem sunt ens, & non ens;

ens : extrema ergo contradictionis, magis distant, quam ea, quæ subfunt oppositioni priuatiuæ : ac proinde illa est maior, quam hæc, necnon, quam contraria, videlicet eodem ex titulo.

52 Præterea : quo vniuersalior est aliqua oppositio, quo latius funditur, & ad plura subiecta se extendit, eo est maior, vt sponte sua patet : talis autem est contradictio facta collatione illius cum priuatiua ; nam nullum est subiectum, quod non sit videns, vel non videns, & consequenter, à quo, vel forma non tollat negationem, vel negatio formam, alteraque succedat in locum alterius : in omni ergo exercetur oppositio contradictoria : at multa sunt subiecta, quibus non conuenit cæcitas, nec visus, & à quibus, nec forma per introductionem sui pellat priuationem, neque hæc illam, vt lapis lignum, exempli gratia. Proinde in multis haud exercetur contrarietas. Hanc ergo contradictio in ratione oppositionis superat.

53 Item extrema oppositionis contradictoriæ magis distant, quam quæ opponuntur priuatiuè : siquidem hæc conueniunt in eo, quod alterutrum petat capacitatem formæ in subiecto : quemadmodum enim nihil videt sine aptitudine ad videndum, ita sine eadem nulla est cæcitas : ast in ea capacitare, & aptitudine haud conueniunt, visio, & non visio contradictoriæ oppositæ : vt enim aliquid denominetur videns, opus est aptitudine ad videndum secus vero, vt absolute dicatur non videns : Ast quo maior est distantia extremorum, hoc est maior eorum oppositio : contradictio : igitur priuatiuum superat oppositionem.

54 Insuper : (& eodem ferme redit) albedo, & nigredo potiuntur medio, quia non summe distant, sed potius conueniunt in aliqua re, videlicet in mixture subiecti vtrique ex æquo debita : hinc enim est, vt nullum elementum sit album, vel nigrum, quod nullum eorum sit mixtum corpus, sed potius quodlibet simplex, & primarium temperie qualitatum immune : E contrario ergo ob id extrema oppositionis contradictoriæ summe distantia : hæc autem immediatio haud conuenit priuatiue oppositis, vt visum est : ergo nec summa distantia : proinde minor erit eorum oppositio, quam contradicentium inuicem. His autem argumentis, quibus confectum est, contradictionem excedere oppositionem priuatiuam, confici etiam potest eius excessus supra contrariam, & relatiuam : neutra enim earum est adeo vniuersalis, vt ad omnia sese extendat subiecta ; neutra consequenter immediata, aut inter extrema summe distantia : siquidem plura sunt subiecta, imo innumera, quibus non conuenit esse, verbi gratia, album, aut nigrum, esseque patrem, aut filium.

55 Hactenus collata est contradictio cum cæteris tribus oppositionis speciebus : reliquum est, vt has inter se comparemus. Dicendum ergo, oppositionem priuatiuam esse maiorem relatiua, & hanc contraria. Prius constat : quoniam oppositio priuatiua est necessario inter ens, & non ens : ast relatiua, vt plurimum est inter duo entia : quocirca illius extrema magis distant, quam huius. Posterius etiam haud est minus exploratum, siquidem extrema oppositionis contrariæ, saltem diuinitus componi possunt in eodem subiecto : item necessario sunt entia realia, & vera : ast quæ opponuntur relatiue, ne diuinitus possunt eidem conuenire : aliquando etiam sunt ens, & non

R.P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

ens, vt verbi gratia, cum quis dicitur similis in ratione entis rei non existenti, vel perfectior sua carentia : duplici ergo nomine relatiua oppositio superat contrariam.

Obiicies tamen aduersus hanc oppositionum taxationem : omnis oppositio includit contradictoriam, eamque contrahit per differentiam propriam ; at omne includens est maius inclusio, & hoc minus illo : igitur oppositio contradictoria est cæteris minor, & quod consequens est, hæc illa maiores : maior, in qua sola est aliqua difficultas, suadetur : nam, vt opponantur aliqua, seu priuatiue, seu relatiue, seu contrarie, opus est vnum eorum non esse aliud : alias quo pacto poterunt opponi ? ast vnum non esse aliud est contradictio : verbi gratia, quod albedo sit albedo ; & nigredo non sit albedo ; & nigredo est contratio nigredo, & albedo non sit nigredo est reuera albedo, & non albedo, & nigredo, ac non nigredo, ac proinde oppositio contradictoria, vt quæ maxime : huiusmodi ergo oppositio includitur in quauis alia.

Rursus secundo : minus distant extrema aliqua immediata, quam quæ medio, & interstitio separantur aliquo : qua ratione, verbi gratia punctum inchoatiuum lineæ cuiusdam minus distat à parte sibi proxima, quam à puncto terminatio eius lineæ sibi ex aduerso respondente. At extrema oppositionis contradictoriæ sunt immediata cæterarum vero mediata, vt superius statutum : illius ergo, quam cæterarum extrema minus distant, adeoque illa reliquis omnibus est minor : tantum abest, vt eas superet. Deinde tertio : priuatio quoties est in subiecto, tollit ab eo formam, at non aptitudinem ad illam, imo eam petit, cum sit carentia formæ in subiecto apto, & capaci : sed opposita relatiue non tantum se tollunt, sed interdum etiam aptitudinem ad se : nam in Deo, quæ persona est pater, non modo non est Filius, sed nec esse potest ; & quæ est diuerso Filius, ea non est apta, vt sit pater : magis ergo ex genere suo opponuntur, quorum oppositio est relatiua, quam, quorum est priuatiua, cum plus sit tollere actum simul, & aptitudinem, quam illum duntaxat hac permissa, vel etiam petita.

Quarto : contrarietas logica post contradictionem sequitur, est quæ maior tertia, & quarta specie oppositionis logicæ, videlicet subcontraria, & subalterna : quid est ergo, quapropter inter oppositiones physicas non sit saltem secunda ? aut quorsum in infimis consistat ? Tandem : quid sit de contrarietate minus propria, certè propriissima videtur esse maior oppositio, quam contradictoria : siquidem ad eam plus requiritur, quam ad hanc ; vt enim subiectum album definat esse tale per strictissimam contrarietatem, opus est, vt sit nigrum, qualitatemque sortiatur albedini extremè oppositam ; vt vero subiectum illud definat esse album contradictorie, siuè absolute non album, satis est, vt sit flauum, vel rubrum, aliamve qualitatem mediam inter albedinem, & nigredinem induat. Quo autem plus desideratur ad oppositionem, eo est maior ; sicut eo maior est domus, & perfectior, quo est magis operosa, quoue plus materiæ, & artificij requiritur ad eius fabricam.

Ad primum argumentum respondent Conimbricenses, & Farrara, quamuis oppositionem includere contradictoria, & supra eam addere aliquid cæterum additū hoc esse diminuens, adeoque non efficere vt

T 3 includens

includens sit maius inclusio, sed potius minus. Contra tamen sic argumentor: diminutio transfert rem à simpliciter, ut aiunt, ad secundum quid, ut ex doctrina dialecticorum omnium ostensum est à nobis in Logica lib. 3. tract. 4. atque inde est, ut cum Æthiops dicitur albus, non absolute, & simpliciter, sed secundum quid, istud additum censetur esse diminuens. At oppositio priuatiua absolute, & simpliciter est oppositio, talisque est relatiua, & contraria: nullius ergo earum differentia specifica est additum, quod vocant diminuens. Rursus: si omnes includunt contradictionem, perperam ergo diuiditur oppositio in illas, & contradictorias; qua ratione haud valet diuisio viuientis in animal, & hominem.

60 Satiùs ergo est negare talem inclusionem in argumento obiectam. Tum, quia probabile est iuxta dicta superius vnum non esse aliud v.g. nigredinem, non esse albedinem, sed potius hanc solam esse seipsam haud esse propriam, & physicè oppositionem contradictoriam, talemque duntaxat esse, id genus repugnantiam, quod visitur in habendo, & non habendo, siue recipiendo, & non recipiendo, albedinem v.g. aut quamuis aliam formam: quamuis igitur omnis oppositio includat hoc, quod est vnum eius extremum non esse aliud, non propterea tamen contradictionem strictè sumptam. Tum secundo, quia, esto, distinctio vnius extremi ab alio, & albedinem, esse albedinem, nigredinem vero non esse albedinem, sit propria, & vera contradictio; quid inde? nihil certè, nisi quod contrarietas (par autem est ratio oppositionis relatiuæ, & priuatiuæ) sequuntur ex contradictione. Cuius rei gratia animaduertenda sunt tria instantia naturæ: in primo est considerare albedinem, & nigredinem secundum se, & præcisè ab omni relatione oppositionis: in secundo utramque, prout quælibet earum est ipsa sola, & non alia, adeoque prout subsunt relationi oppositionis contradictoriæ: in tertio utramque prout se expellunt ab eodem subiecto, ac proinde quatenus habent relationem oppositionis contrariæ: quapropter ex entitatibus albedinis, & nigredinis oritur earum contradictio, & ex hac earum contrarietas. Oppositio igitur contraria non includit contradictionem, sed potius excludit: nam ex ea sequitur: nihil autem sequi potest ad seipsum. Hoc pacto, quod proprietates accidentales formæ ignis v.g. eam consequantur, non illarum in ea inclusionem arguit essentialē, sed potius exclusionem.

61 Ad secundum respondeo, distantiam locorum, quo est magis mediata: eo maiorem esse, & hoc minorem, quo est magis immediata: cæterum distantiam naturarum oppositionis propriam è contrario crescere, si sit immediata, & decrescere, si sit cum medio coniuncta: ut enim inter conferendam oppositionem contradictoriam cum priuatiua visum est, quod extrema aliqua opposita medio gaudeant, oritur ex eo, quod aliquid sit eis commune, in illoque conueniant, ac proinde ex eo, quod non summè distent: quare è diuerso summa extremorum distantia erit in causa, ut ambo sint immediata: iam ego distantia naturarum, quæ quidem, & non locorum est oppositionis propria, ab immedatione vendicat incrementum, & ab interiectione alicuius medij decrementum consequens ergo est, ut utroque ex titulo eadem omnino ratione crescat, vel decrescat ipsa oppositio, si eam per distantiam metiamur.

62 Ad tertium respondeo; in primis multoties contingere, ut opposita relatiuè eidem in sensu diuiso sui possint conuenire, ac proinde, ut se sola excludat, non vero aptitudinem sui: Petrus enim, qui est Pater

Ioannis, potuit eius esse filius, & Ioannes, qui est Filius Petri, potuit contrà eius esse pater: esse ergo patrem, & filium Ioannis, aut si maius Petri, sunt denominationes, quæ, quamuis neutri simul, & in sensu composito conueniunt, at possunt vtrius eorum conuenire, si sumantur seorsim, & altera cum exclusionem alterius: huiusmodi ergo oppositio relatiua, & quæuis alia id genus erit non minor, quam priuatiua, quando, sicut huius extrema non tollunt aptitudinem ad inuicem, sed subiectum priuatum forma est capax nihilominus formæ, & informatum similiter est obnoxium priuationi; ita etiam illius sunt cum aptitudine coniuncta, ut nuper explicatum, Deinde secundo: tanti non est incapacitas illa, qua Pater æternus Patrem exuere nequit, aut esse Filius, quauis non potest hic è contrario Filiationem cum paternitate commutare, ut propterea vtriusque personæ oppositio relatiua sit maior, quam quæ interuenit inter formam, & priuationem: hæc namque quantumlibet ea incapacitate destituta, ita tamen instituuntur, ut altera sit ens, & altera non ens: cæterum personæ illæ diuinæ sunt entia relatiua, & quod plus est, non solum conueniunt quasi specificè, aut genericè in ratione entis relatiui, sed etiam numericè in ratione absolute cuiusdam naturæ; eadem enim, & non multiplex inest vtrique.

63 Ad quartum respondeo oppositionem Logicam, siue intentionalem, & physicam, de qua in præfenti analogicè & veluti æquiuocè tantum conuenire: quomobrem haud necesse esse, ut quem ordinem inter se seruant, quatuor illius prioris oppositionis species, eundem retineant quatuor partes subiectiuæ, in quas posterior distribuitur: contrarietas proinde, tametsi Logicè sumpta sit à contradictione secunda, physicè tamen usurpata, oppositionum tamen poterit esse postrema.

64 Ad postremum argumentum respondeo. Quo in primis leuioris, minorisque momenti causæ suffi-
ciunt ut inter homines aliquos oriatur iurgium, & rixa, eo censentur ambo voluntatibus, & animis magis auersi, ac dissidentes, inuicem; haud enim adeo facilis est contentio, & similitas inter eos, quos ingeniorum vicinitas, & voluntatum consensio amicauit: Minus ergo si requiritur ad oppositionem contradictoriam, quam ad contrariam, & ad hanc plus, quam ad illam, inde potius colligere est, quod contradictio sit maior contrarietate, quam contra, quod hæc eam excedat: quo argumento in simili usus sum supra cum de oppositionibus Logicis esset disputatio.

65 Rursus secundo: albedo, nigredo, & colores vtrinque medij sunt causæ tantum extrinsecæ oppositionis, tum contrariæ, tum etiam contradictoriæ, non vero intrinsecæ, & formales: vtrique enim ex eis resultat, neutra vero in eis consistit quidditatiuè, & formaliter: aliter tamen, & aliter, ut hoc obiter animaduertam, resultat contrarietas ex duobus quibusdam coloribus, & contradictio: illa namque immediatè, & necessario, hæc mediatè, & contingenter, mediatè quidem, quia vnus color non nisi prius inferendo carentiam alterius in subiecto infert contradictionem: contingenter vero, quoniam vnus color ita infert carentiam alterius, ut possit ea à solo Deo per miraculum poni. Causa ergo intrinsecæ, & formalis cuiusvis oppositionis est extremorum distantia, & impossibilitas. Hinc est, ut in genere causæ talis reuera plus requiratur ad contradictionem, quam ad contrarietatem etiam strictissimam: magis enim distant, forma, & carentia formæ, magisque sunt impossibiles,

sibiles, quam quæ contrariantur rigorosissime, adeoque prior illa oppositio hanc posteriorem excedit: quod autem in genere causæ extrinsecæ, & veluti occasionalis plus quodammodo desideretur ad oppositionem contrariam propriissime talem, quam ad contradictoriam, verum est: ad illam enim exercendam cum albedine, verbi gratia, requiritur nigredo absolute sumpta, vtve subiectum, quod prius erat album, postea denominetur simpliciter nigrum: ad hanc vero satis est aliqua admixtio nigredinis, qualis nimirum reperitur, vel formaliter, vel æquiualeuter in colore medio. At quod in genere eiusmodi causæ plus opus sit ad contrarietatem, quam ad contradictionem, argumentum esse nequit excessus, quo illa superet hanc, sed potius eius, quo hæc illam antecellat: qua ratione maiorem quandam desiderari occasionem, vt duo homines incipiant altercari, non arguit eos esse valde inimicos, alienosve, sed potius contrarium: inimicitia vero illorum, & alienatio potius colligitur ex eo, quod minor illis sufficiat ansa, & causæ extrinsecæ iurgandi, sicut paulò supra dictum.

C A P V T IV.

De Modis Prioris.

66 **A**ristoteles in postprædicam. cap. 10. quinque modos prioris tradidit, ad quos nullus non potest reuocari. Prima prioritas, & ceteris omnibus magis perfecta, & propria est, qua quidpiam tempore aliud anteuerit, quo pacto Pater v. g. dicitur prior nativitate natorum, & qui nascuntur ab illis. Secunda est in subsistendi consequentia, quæ prioritas Logica, prioritas rationis Logica, prioritas naturæ Logica appellari consuevit: ea est, qua ab vno ad aliud, & non e converso consequentia valet in hunc modum: est homo; ergo animal: non tamen, est animal; ergo homo; atque vt animal hac de causa est prius in subsistendi consequentia homine, ita etiam quævis alia ratio superiori inferiori. Tertia prioritas est ordinis: qua ratione in orationibus exordium cæteras partes antecedit, & in grammatica elementa syllabis sunt priora. Quarta est dignitatis, qua nimirum aliquid est alio præstantius, & honorabilius: & hoc pacto qui superiores dignitate sunt, priores appellantur præsertim inter non paucos catus religiosorum. Quinta prioritas est ea, qua aliquid aliud à se causat: vocari autem solet prioritas causalitatis, seu prioritas naturæ, seu prioritas physica, seu prioritas rationis physica, necnon absolute prioritas rationis. Hos prioritatis modos, vt facilius teneas, in vulgare distychon

Tempore, natura prius ordine dico, & honore.

Causam causato dicimus esse prius.

Circa prioritatem temporis quæres primò, an sit relatio prædicamentalis, & vera? Respondeo esse, tamen non me lateat aliis magis placere contrarium. Siquidem simultas temporis est relatio prædicamentalis, ergo & prioritas. Deinde aliquid alteri esse propinquum, aut ab eo quoad locum distans, est relatio prædicamentalis, vt P. Suarez disp. 47. metaphys. cum reliquis omnibus expresse docet: ergo & esse propinquum alteri, aut ab eo distans quoad tempus erit relatio prædicamentalis: quando igitur esse propinquum alteri, aut distans quoad tempus est esse plus, minusve prius, aut posterius illo penes tempus, nec id aliter possit intelligi, necesse est, vt prioritas, &

etiam posterioritas temporis sint respectus prædicamentales. Denique id à me constitutum, & probatum est supra tract. 6. cap. 11.

At obiicies: relatiua prædicamentalia, & vera sunt simul natura, simultas autem naturæ est coniuncta cum similitudine temporis: quorum alterum, & alterum est explicatum c. postremo illius tractatus sexti: prius ergo, & posterius tempore, si sunt relatiua propria, & vera, hoc ipso erunt simul tempore; at fieri nequit, vt quorum alterum est prius tempore, quam aliud, & hoc illo posterius tempore, ea sint temporis spatio simul: esse ergo non potest, vt prius, & posterius tempore sint relatiua realia, aut in genere ad aliquid. Sed in primis simultas naturæ, ac temporis adeò non est proprietas omnium relatiuorum realium, sed quorundam, vt locis nuper citatis est à me ostensum, quo fiet prius, & posterius tempore, sine temporali similitudine posse realiter referri ad se inuicem. Deinde secundo, quod prius, & posterius tempore, quendam admittant sensum, iuxta quem possint esse simul tempore, atque in eodem eius articulo existere, statim constabit, inter diuidendam prioritatem temporis suas in species.

67 Circa quam secundo quæri potest, an sit species quædam prioritatis naturæ, ita, vt non aliud sit, vnam rem esse priorem tempore, seu duratione, quam aliam, quam durationem vnus esse priorem natura duratione alterius, eamque causare; quo pacto vnus obiectum dici consuevit prius in cognoscendo, quam aliud, quia vnus cognitio est causa, vt cognoscatur aliud. Affirmant quidam Neoterici, quos lato calamo perstrinxi, ac profligavi in Physica lib. 4. tract. 4. cap. 3. Interim breuiter, & in transitu eos sic refello: Duratio solis est prior natura duratione lucis sibi cœuæ, eiusque causa, vel quod perinde est conditio: nisi enim esset sol durans, & tempore mensuratus aliquo, nequaquam posset luci primam conferre durationem, eive esse causa existendi, in temporis intervallo quodam: at non propterea radiosum illud Solis iubar, est prius tempore luce, quam primam diffundit. Item si crearet Deus æternum & ante omne tempus animam aliquam rationalem, huius duratio sempiterna esset posterior natura æternitate diuina, & hæc illa prior: nihilominus Deus non esset prior tempore, quam eiusmodi anima.

69 Porro autem exemplum prioritatis in cognoscendo, quo potissime fidunt aduersarij, parum, vel nihil eis prodest; Tum, quia vna cognitio potest esse causa alterius: vnde non mirum, si huiusmodi causalitatis ordo redundet in obiecta, vnusque obiectum, denominet prius in cognoscendo, quam obiectum alterius: aut vna duratio ex natura rei, & citra miraculum nequit esse causa durationis, alterius, sibi succedentis, quippe, quæ hac existente non existit, nec est præsens, sed potius præterita. Tum etiam, quia prioritas in cognoscendo haud semper est prioritas naturæ inter cognitiones, sed multoties, solius temporis, vt inferius clarebit. Tum denique propter argumenta nostra aduersus contrariam obiecta sententiam de prioritate temporis; quibus tamen aliis nequit impugnari prioritatem aliquam in cognoscendo esse speciem prioritatis naturæ, & ordinem causalitatis inter cognitiones.

70 Tertio circa prioritatem temporis quæres, quomplex sit? Respondeo missis aliis eius diuisionibus, quæ magis populares sunt, quam philosophica, eam trifariam posse distribui. Prima temporis prioritas est, qua res aliqua existit nunc, quin alia, qua est prior sit existens, sed tantum exitura: quo pacto dicimur qui modo viuimus prius tempore creati à

T 4 Deo